

Názvosloví chemických léčiv

1. Chemické názvy

2. Generické názvy

3. Chráněné firemní názvy

4. Mezinárodní nechráněné názvy – INN

Světová výstava v Paříži 1889

Mezinárodní chemický kongres

Mezinárodní komise pro chemické názvosloví

**1892 Mezinárodní kongres pro reformu chemické nomenklatury
v Ženevě – „ŽENEVSKÉ NÁZVOSLOVÍ“ – soubor 62 pravidel**

Ref. čas. Kompendium Beilsteins Had. Buch der. Org. Chemie a Chemical

Abstract – používá jeho principy, za základ bere **uhlíkatý** řetězec.

Názvosloví IUPAC

1911 Mezinárodní asociace chemických společností

1919 Mezinárodní chemická unie - IUC

1922 Komise pro názvosloví organických sloučenin (úpravy ženevského názvosloví)

Po r. 1945 pokračuje IUC pod názvem IUPAC

1979 Názvosloví organické chemie (Pravidlá IUPAC, 1979)

1993 Průvodce názvoslovím organických sloučenin

Sekce

A – uhlovodíky

B – základní **heterocyklické** sloučeniny

C – Deriváty s charakteristickými skupinami (**atomy C, H, O, N, X, S, Se**)

D – **Jiné** atomy než v sekci C

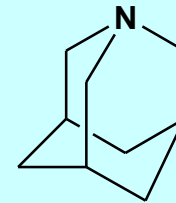
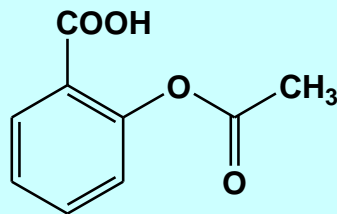
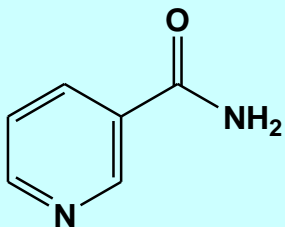
**1993 Průvodce názvoslovím organických sloučenin *podle*
IUPAC**

Obecné zásady nomenklaturních pravidel IUPAC

1. V nomenklaturním systému uplatňovat **málo** změn.
2. Každá sloučenina má **jediný, jednoznačný a jednoduchý** název.
3. Jednotlivá pravidla musí být použitelná i v **speciálních** oborech chemie.
4. Triviální názvy mohou být zachována **jen výjimečně**.
5. V jednotlivých částech organické chemie **připustit více nomenklaturních postupů**.
6. Názvy přizpůsobitelné **zvláštnostem** různých jazyků.

Chemické názvy

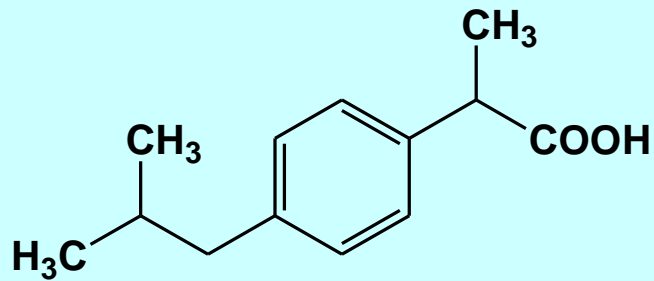
- 1. Triviální název – žádná část nemá systematický význam**
(kofein, barbital, nikotin, kokain, morfin, papaverin, chinin, reserpin aj.)
- 2. Semisystematický (*semitriviální*) název – pouze určitá část má systematický význam** (glycerol, nikotinamid, kyselina salicylová, kyselina acetylsalicylová, azaadamantan)

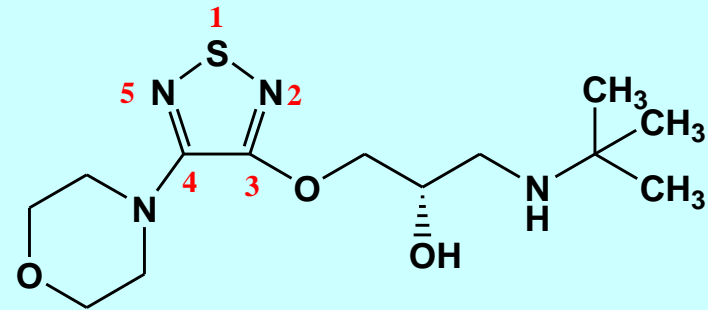
Chemické názvy

3. Systematický název – žádná část nemá triviální význam

Ibuprofen

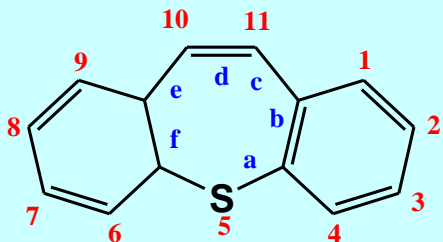
timolol

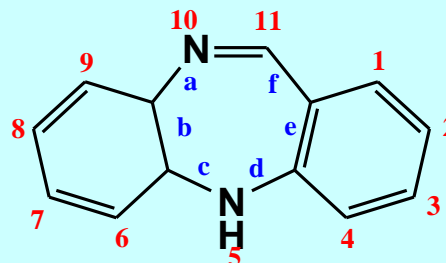
kyselina 2-(4-isobutylfenyl)propionová

S-(-)-3-[3-(*tert*-butylamino)-2-hydroxypropoxy]-
4-morfolino-1,2,5-thiadiazol

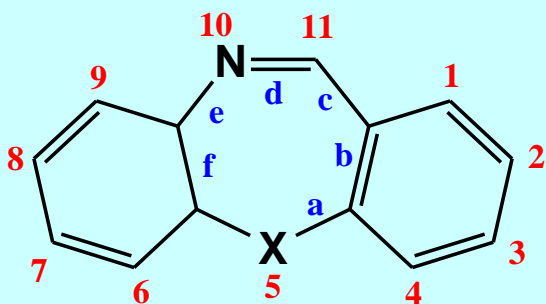
Systematický název

dibenzo(b,f)thiepin

dibenzo(b,e)(1,4)diazepin

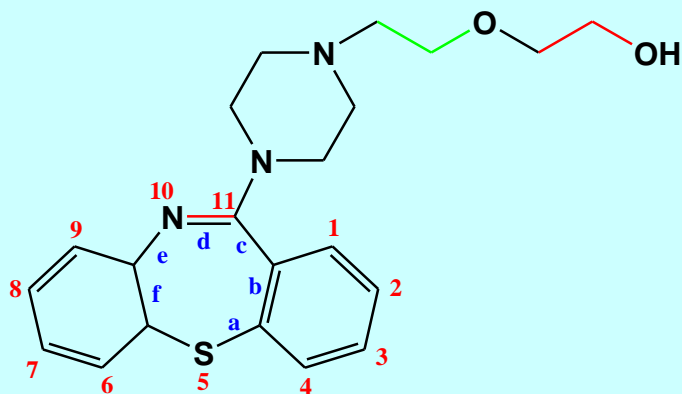

X = O   dibenzo(b,f)oxazepin

X = S   dibenzo(b,f)thiazepin

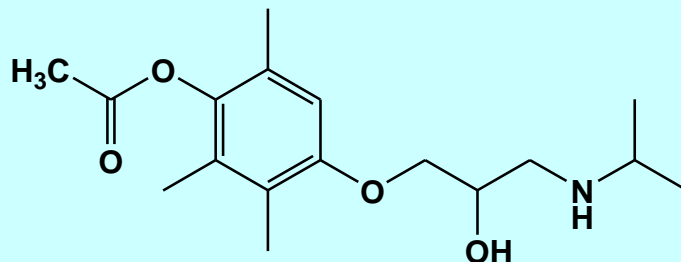
Quetiapin - antipsychotikum, terapie schizofrenie a příbuzné typy psychóz

2-[2-(4-dibenzo[b,f]-[1,4]thiazepin-11-yl-1-piperazinyl)ethoxy]ethanol

Generické názvy

- Pracovní označení potenciálního léčiva vytvořené **autorem** (výzkumní ústav, univerzitní pracoviště, farmaceutická společnost aj.)
- Pro generické názvy **nejsou** určena pravidla
- Příklady: **VÚFB-6453** (metipranolol), **Abbott-84538** (ritonavir)

Mezinárodně nechráněný název (INN)

- Systém INN byl zaveden **resolucí** světového zdravotnického shromáždění (WHA) r. 1950 a začal se používat r. 1953.
- **Název** je jednoduchý, koncizní a jedinečný
- Je **globálně** uznávaný a je **veřejným** majetkem
- Názvy, kterým má být udělen status INN, vybírá WHO po **doporučení** expertní skupinou poradního zboru

Proces výběru je složen z 3 hlavních kroků:

1. Žádost podává **objevitel nebo výrobce léčiva** – název musí respektovat **základní** pravidla názvosloví INN (farmakologická skupina, terapeutická skupina, chemická struktura).
2. Po posouzení žádosti je název **schválený, případně upravený a publikovaný** v periodiku WHO „Drug Information“. Tento název se označuje **pINN (proposed INN)**.
3. Po uplynutí období 4 měsíců **od publikování vyhrazeného pro připomínky** získává pINN status **rINN (recommended INN)** a název léčiva je zveřejněn v periodiku WHO a přidělí se **kód ATC** (anatomicko-terapeuticko-chemická klasifikace).

INN název je základem pro latinské i české lékopisné názvosloví.

Slovní částice

Farmakoterapeutická skupina

INN název

Morfémy prefixy

<i>cef-</i>	antibiotika	cefaklor, cefalexin
<i>sulfa-</i>	antibakteriální sulf.	sulfathiazol, sulfapyridin

Morfémy sufixy

<i>-azepamum</i>	benzodiazepiny	bromazepam, diazepam
<i>-dipin</i>	blokátory Ca ²⁺	nifedipin, amlodipin

Morfémy prefix nebo infix

<i>estr</i>	estrogeny	<i>estrogen</i> ethinyl <i>estr</i> radiol m <i>estr</i> anol
--------------------	-----------	--

Chráněné firemní názvy (výrobní, obchodný, chráněný patentem, resp. registrovaný)

Kritéria názvu:

- jednoduchost, úspěšnost podobného léčiva (MEVACOR® - lovastatin, ZOCOR® - simvastatin,)
- vztah léčiva k onemocnění (LIPOSTAT® - pravastatin),
- vztah k farmaceutické společnosti (BAYPRESS®) - nitrendipin aj.

Chráněné názvy léčiv se označují písmenem R v kroužku® .
Americká léčiva písmenami TM ^{TM} (registrovaná ochranná známka)

Chráněné názvy gramaticky **není možné** upravovat.

Farmaceutická společnost často uvádí **stejné** léčivo pod **různými názvy** (reexport, jazykové důvody).

INN název léčiva	Firemní názvy	Výrobce
atorvastatin	<i>SORTIS</i> , LIPITOR	Pfizer
omeprazol	<i>LOSEC</i> , PRILOSEC	AstraZeneca

Generické léčiva a jejich názvy

Generický lék (generika):

- obsahuje **kvalitativně a kvantitativně** stejný obsah léčiva jako originální přípravek,
- má i **stejnou lékovou formu** (např. tablety a tobolky) a **stejnou biologickou účinnost** po stránce bezpečnosti i účinnosti,
- typ a poměr použitých **pomocných** látek (plniv, pojiv, barviv apod.) **může být od originálu odlišný**,
- generický lék je "**bioekvivalentní**" k léku originálnímu (vykazuje **stejně farmakodynamické a farmakokinetické vlastnosti**),
- generické léky mohou být uvedeny na trh až po **vypršení lhůt patentové ochrany originálů**.

Názvy generik

Obchodní nebo firemní název

- většina generik má (podobně jako originální léky) firemní názvy vytvořeny **podle principu** pro **originální** léky – „*branded generics*“ s **registrovaným** firemním názvem
- menší část generik používá jako **základ názvu INN** název doplněný názvem výrobce – „*un-branded generics*“
- globálně existuje několik tisíc originálních léčiv, ale více než 40 000 tisíc generik

Diklofenac – INN

Firemní název léku

Voltaren (originální)

Diclobene

Diclofenac Pharmavit

Diclofenac Al

Výrobce léku

Novartis

Mercle

Pharmavit

Aliud Pharma

Monoklonální protilátky – nachází uplatnění v různých terapeutických skupinách (terapie nádorových onemocnění, transplantace orgánů aj.)

Základní **suffix –mab** je používána pro monoklonální látky a jejich fragmenty.

Označení **původu** je zabezpečené vsunutím příslušného písmene:

- o myši (omab)
- a potkani (amab)
- e křečci (emab)
- i z primátu (imab)
- zu humánní (zumab)

Další vsuvky jsou do konečného názvu vkládány podle **místa zásahu:**

-vir-	virální
-bac-	bakteriální
-ci-	kardiovaskulární

Upřesnění podle místa zásahu je rozpracováno dále u **nádorů:**

-mel	melanomů
-gov	ovarií
-tu	různé nádory

transtuzumab (HERCEPTIN)

trans-	(první část názvu – výrobce)
-tu-	(různé nádory)
-zu-	(humánní protilátka)
-mab	(monoklonální protilátka)